

ინვესტიციების როლი აგრარული წარმოების სტიმულირებაში

ლაზარიაშვილი თამარ

თსუ-ის ასისტენტ-პროფესორი

სტატიაში განალიზებულია ინვესტიციები აგრარულ სექტორში, ნაჩვენებია მისი როლი წარმოების ზრდაში, დასაბუთებულია აგრარულ სექტორში ინვესტიციების უფრო ინტენსიურად მოზიდვის აუცილებლობა, განალიზებულია ინვესტიციების მოზიდვაზე მოქმედი დადებითი და უარყოფითი ფაქტორები, განხილულია აგრარულ სექტორში განხორციელებული ინვესტიციების გავლენა სხვა სექტორების განვითარებაზე.

სტატიაში გაკეთებულია დასკვნა, რომ აგრარულ სექტორს ეკონომიკის განვითარებაში დიდი წვლილის შეტანა შეუძლია. თუმცა, დარგშივე არსებული გარკვეული პრობლემების გამო, აღნიშნული სფერო ინვესტორთათვის მიმზიდველი არ არის. აგრარულ სექტორში ინვესტიციათა დაბალი დონე შეიძლება აიხსნას რამდენიმე საბაზისო პრობლემის არსებობით. აგრარულ სექტორში განხორციელებული ინვესტიციები გავლენას ახდენს სხვა ისეთი სექტორების განვითარებაზეც, რომლებიც თავიანთ საქმიანობაში გამოიყენებენ სასოფლო-სამეურნეო პროდუქციას. აუცილებელია, ისეთი აგრარული პოლიტიკის შემუშავება, რომელიც ხელს შეუწყობს ფინანსური რესურსების მოზიდვას დარგში. ამისათვის აუცილებელია კერძო სექტორთან, სადაზღვევო და მიკროსაფინანსო ორგანიზაციებთან, სპეციალიზირებულ ფონდებთან, საერთაშორისო საფინანსო ინსტიტუტებსა და დონორ ქვეყნებთან აქტიური თანამშრომლობა, ისეთი ინოვაციური, მდგრადი და ქმედითი მოდელების შემუშავება, რაც სტიმულს მისცემს აგრარულ სექტორში ინვესტიციების მოზიდვას.

საკვანძო სიტყვები: ინვესტიცია, აგრარული სექტორი, მწარმოებლურობა, საინვესტიციო გარემო, ფერმერული მეურნეობა.

საქართველოსთვის ინვესტიციების მოზიდვა ერთი-ერთი მნიშვნელოვანი პრიორიტეტი და ეკონომიკური წინსვლის წინაპირობაა. აღნიშნულმა ხელი უნდა შეუწყოს ეკონომიკის აღმავლობას. საქართველოსთვის განსაკუთრებული მნიშვნელობა ენიჭება პირდაპირი ინვესტიციების მოზიდვას აგრარულ სექტორში. ქვეყანაში არსებული ლობერალური საინვესტიციო გარემო, თანაბარი პირობები ადგილობრივი და ინვესტიციებისათვის, სტაბილური ეკონომიკური განვითარება, თავისუფალი საბაზრო ეკონომიკური პოლიტიკა, საგადასახადო განაკვეთები, ლიცენზიებისა და ნებართვების შემცირებული რაოდენობა, გეოგრაფიული მდებარეობა, ინტეგრირებული სატრანსპორტო სისტემა, კვალიფიციური სამუშაო ძალა და სხვა მრავალი ფაქტორი საქართველოში მიმზიდველს ხდის ინვესტიციების მოზიდვას და შემდგომ, მისგან გამომდინარე ეკონომიკურ ეფექტიანობას (თ. ლაზარიაშვილი, 2019). 2018 წელს, ინვესტიციებმა სოფლის მეურნეობაში შეადგინა 15.9 მლნ აშშ დოლარი. მიუხედავად იმისა, რომ მისი მაჩვენებელი 2018 წელს შემცირდა 2017 წელთან შედარებით, ინვესტიციები სოფლის მეურნეობის სექტორში მნიშვნელოვნად გაიზარდა (28.2%-ით).

საინვესტიციო გარემოს ჩამოყალიბებაზე მრავალი ფაქტორი მოქმედებს: მაკროეკონომიკური პარამეტრები, საგადასახადო და საკრედიტო სფერო, ქვეყნის ფინანსური მდგომარეობა და ვალეები და სხვა. სასურველი საინვესტიციო გარემოს ჩამოყალიბების შემთხვევაშიც არსებობს გარკვეული საფრთხეები, რამაც შეიძლება ხელი შეუშალოს ინვესტიციების ზრდას: შესაძლოა ქვეყანამ ვერ შეძლოს ჯანსაღი კონკურენცია გაუწიოს სხვა ქვეყნებს; პოლიტიკური არასტაბილურობა ან/და პოლიტიკური კონფლიქტები უარყოფით გავლენას ახდენს ინვესტიციების ზრდაზე. აქვე ხაზი უნდა გაესვას იმ გარემოებებს, რაც აგრარულ სექტორში კრედიტების გაცემას, წლების განმავლობაში აფერხებს. ჯერ კიდევ ჩამოყალიბებელია სასოფლო-სამეურნეო მიწის ბაზარი და, შესაბამისად, სასოფლო-სამეურნეო მიწები ძალიან დაბალლიკვიდურია; სასოფლო-სამეურნეო მიწების მაღალი ფრაგმენტაციის გამო მცირე მწარმოება მაღალრისკიანია, კომერციული საკრედიტო ორგანიზაციები კი, ამჯობინებენ ორიენტაცია მსხვილ ფერმერებზე მოახდინონ. განუვითარებელია სასოფლო-სამეურნეო ინფრასტრუქტურა, როგორცაა: სასაწყობე და სამაცივრე ნაგებობები; გადაამაშუშავებელი ქარხნები; სარწყავი და სადრენაჟო სისტემები; სასოფლო-სამეურნეო მანქანა-დანადგარების პარკები და სხვ. ასევე, მნიშვნელოვანი პრობლემებია მეცხოველეობაში: არამდგრადი საკვები ბაზა; საძოვრების არასწორი მენეჯმენტი; მიწის დასამუშავებელი სასოფლო-სამეურნეო აღჭურვილობის დეფიციტი; სასუქებისა და თესლების სიძვირე და ა.შ. ამავე დროს, ფერმერების ტექნიკა და ტექნოლოგიები საჭიროებს მოდერნიზაციას. ყოველივე აღნიშნული ზრდის წარ-

მოების რისკებს და ართულებს პროდუქტის რეალიზაციას. ფერმერების დაბალ მწარმოებლურობას განაპირობებს მათი ღირებულების მოკლე ჯაჭვი, რაც აფერხებს ინვესტიციების მიღების შესაძლებლობებს. აგრარულ სექტორში არსებული პრობლემების გადაჭრას, ასევე აფერხებს ფერმერთა შეზღუდული შემოსავლები. დივერსიფიკაცია დამატებითი შემოსავლების მიღებისა და მათი გადარჩენის მნიშვნელოვანი ფაქტორია, თუმცა, აღნიშნული არ არის ყველა პრობლემის დაძლევის საკმარისი პირობა. დივერსიფიკაციის შესაძლებლობები შეზღუდულია იმ მეურნეობებისათვის, რომლებიც ძირითადად კაპიტალიზმის სიმცირეს ანხორციელებენ და ამავდროულად აქვთ საბანკო დავალიანება ან/და დანაზოგების სიმცირეს განიცდიან (**ე. ხარაიშვილი, 2017**). ასეთ პირობებში მნიშვნელოვანია, რომ აგროსასურსათო სექტორში ინვესტიციებმა სტიმული მისცეს დივერსიფიკაციის პროცესს, როგორც წარმოების პროცესში ინოვაციების დანერგვას, ასევე, სტრატეგიული ინფორმაციებისა და ცოდნის მიწოდებას. თანამედროვე პირობებში ინვესტიციების შემოღინების სტიმულირების ძირითად მიმართულებას სხვადასხვა სახის შეღავათების დანერგვა წარმოადგენს. შეღავათებით სარგებლობს როგორც უცხოელი, ისე ადგილობრივი ინვესტორი. შეღავათებში იგულისხმება ფისკალური, ფინანსური და სხვა შეღავათები. თუმცა, უნდა აღინიშნოს ისიც, რომ ინვესტორის გადანყვეტილება ქვეყანაში ინვესტიციის განხორციელების შესახებ დამოკიდებულია რიგ ფაქტორზე და სხვადასხვა სახის შეღავათები არ არის მნიშვნელოვანი ფაქტორი. გადამწყვეტი მნიშვნელობა ენიჭება პოლიტიკურ და ეკონომიკურ სტაბილურობას, ქვეყანაში არსებულ კანონმდებლობას, ინფრასტრუქტურას, საფინანსო ინსტიტუტების გამართულ მუშაობას, სამუშაო ძალის კვალიფიკაციას და სხვ. ამ კრიტერიუმების მიხედვით დგინდება მსოფლიოს ყველა ქვეყნის პოლიტიკური და ეკონომიკური რეიტინგები, რომელსაც უდიდეს მნიშვნელობას ანიჭებენ უცხოელი ინვესტორები ინვესტიციების მიმართულების მიცემის დროს (**გ. ერქომაიშვილი, მ. კობალავა, თ. ლაზარიაშვილი, მ. სალარეიშვილი, 2017**). აგრარული წარმოების შედეგები კვლავაც არაპროგნოზირებადია: გვალვა, წყალდიდობა, მცენარეთა და ცხოველთა დაავადებები და მავნებლები აგრარულ სექტორს კაპიტალის ჩადებისათვის შედარებით მაღალრისკიან სფეროდ აქცევს (**თ. ლაზარიაშვილი, 2018**). სასურველია სახელმწიფოს მხრიდან შემუშავდეს შესაბამისი პროექტები, ნახალისდეს აგრობიზნესის სფეროს საქმიანობები, შეიქმნას სასაწყობო მეურნეობები. აგრარული სექტორის განვითარების ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი ფაქტორი ქვეყანაში აგროდაზღვევის განვითარებაა. ეს მნიშვნელოვნად შეამცირებს აგროსფეროში არსებულ რისკებს და ხელს შეუწყობს აგრარული სექტორის დაკრედიტების მოცულობის ზრდას (**თ. ლაზარიაშვილი, 2015**). რაც სამწუხაროა, რადგან ექსპორტის გასაძლიერებლად ერთ ერთი მნიშვნელოვანი სწორედ სოფლის მეურნეობაში შექმნილი პროდუქტებია.

საქართველოს მსგავსი ქვეყნებისათვის სოფლის მეურნეობისა და მასთან დაკავშირებული დარგების მდგრადი განვითარება აუცილებელია ეკონომიკური ზრდისთვის. ამასთან, მდგრადი სასურსათო უზრუნველყოფის მისაღწევად აუცილებელია ამ პრობლემის არამარტო ეკონომიკური, არამედ პოლიტიკური მხარდაჭერის გამონვევების შესწავლა (**KPMG International, 2013**). საქართველოს სოფლის მეურნეობის დარგში დღეს რიგი გამონვევებია. მთავარ გამონვევად რჩება დარგში მწარმოებლურობის დაბალი დონე. მაგალითად, საქართველოში სასოფლო-სამეურნეო მიწის ფართობი ქვეყნის მთლიან მიწის ფონდში შეადგენს 49%-ს, ისრაელში 20%-ს. მიუხედავად ამისა, მიწის ფონდის ასეთი შეზღუდული რესურსის პირობებში ისრაელში ფერმერთა 3,7% თითქმის 95%-ით აკმაყოფილებს საკუთარი მოსახლეობის მოთხოვნებს. საქართველოში დაბალია ძირითადი აგროსასურსათო პროდუქტებით თვითუზრუნველყოფის მაჩვენებლები (საშუალოდ 35-60%-ის ფარგლებში) და სასურსათო უსაფრთხოების მხრივ პრობლემებია (**ე. ხარაიშვილი, 2018**).

ამასთან ერთად, რიგი ექსპერტები თანხმდებიან, რომ მწარმოებლურობის ამაღლებისთვის აუცილებელია დანაწევრებული ფერმერული მეურნეობების გამსხვილება. სოფლად მაცხოვრებელთა დიდ ნაწილს არ უღირს თავისი მცირე ზომის მიწის დამუშავება, არარენტაბელურია მანქანა-დანადგარების შექნაც, რაც მწარმოებლურობას აამაღლებდა. რიგ შემთხვევაში, სოფლად მოსახლეობის მიწა დაუმუშავებელი რჩება, რადგან ადგილი აქვს სამსახურის საშოვნელად სოფლიდან ურბანულ დასახლებებში გადასვლას.

ზოგადად, ინვესტიციების გავლენა მიმღები ქვეყნის ეკონომიკაზე დამოკიდებულია მის ეკონომიკურ პოტენციალზე, საბაზრო მექანიზმის განვითარების დონეზე, ქვეყანაში არსებულ საკანონმდებლო ნორმებსა და სხვა მნიშვნელოვან პარამეტრებზე. მეორე მხრივ, დიდი მნიშვნელობა აქვს ინვესტორის ინტერესებს, თავისებურებებსა და მოლოდინებს. მიმღები ქვეყანა, როგორც წესი, ელოდება ინვესტიციების შედეგად ეკონომიკურ ზრდას, ტექნოლოგიური და საქსპორტო პოტენციალის ამაღლებას, დასაქმების ხელშეწყობას, გლობალურ პროცესებში მეტად ჩართულობას.

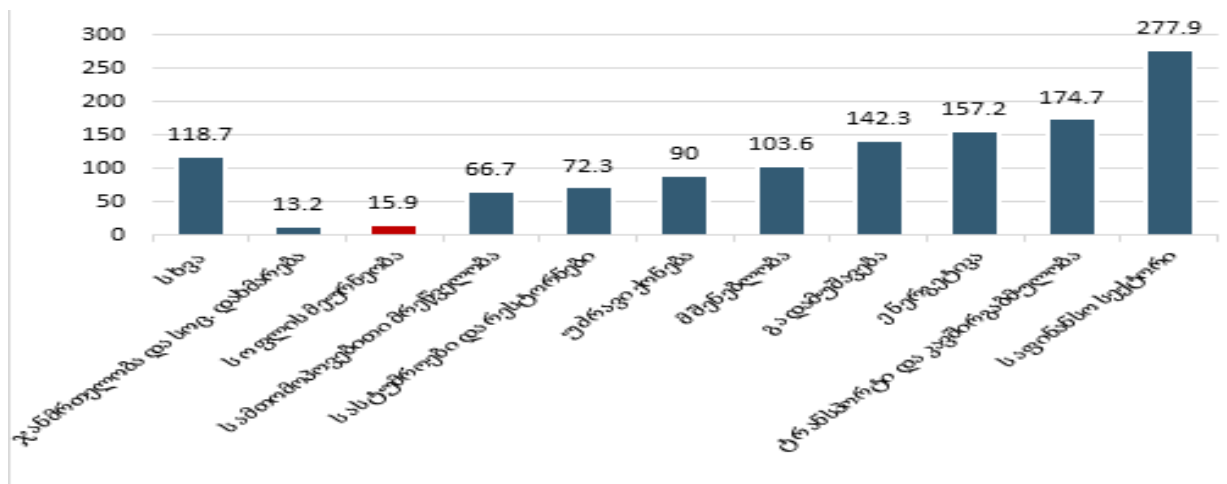
პირდაპირი უცხოური ინვესტიციები(პუი) სოფლის მეურნეობასა და მეთევზეობაში (მლნ აშშ დოლარი)

წყარო: საქართველოს სტატისტიკის ეროვნული სამსახური, 2019

თუკი დარგობრივი ჭრილით განვიხილავთ განხორციელებულ პუი-ებს, მისი ყველაზე დიდი წილი ტრანსპორტსა და კავშირგაბმულობაზე მოდის, ასევე, მნიშვნელოვანი ინვესტიციებია განხორციელებული ენერჯეტიკისა და საფინანსო სექტორებში, თუმცა, განხორციელებული ინვესტიციების ყველაზე სწრაფი ზრდის ტემპი სამშენებლო სექტორს აქვს.

საქართველოში პუი-ს გადანაწილება სექტორების მიხედვით 2018 წელს (მლნ აშშ დოლარი)

წყარო: საქართველოს სტატისტიკის ეროვნული სამსახური, 2019

აგრარულ სექტორში განხორციელებული ინვესტიციები გავლენას ახდენს არა მარტო ამ სექტორის წარმოების მოცულობაზე, არამედ იმ სექტორებზეც, რომლებიც სოფლის მეურნეობის პროდუქტს თავიანთ წარმოებაში იყენებენ. სოფლის მეურნეობის სექტორში განხორციელებული ინვესტიციები აგროპროდუქტის წარმოებას 31%-ით ზრდის, რაც ამცირებს აგროპროდუქტების ფასს და დადებითად აისახება მოსახლეობის რეალურ შემოსავალზე. „ძირითად სასოფლო-სამეურნეო და მეთევზეობის პროდუქციაზე, ბიოსანვაცზე ეკონომიკური ურთიერთთანამშრომლობისა და განვითარების ორგანიზაციისა (OECD) და გაერთიანებული ერების საკვებისა და სოფლის მეურნეობის ორგანიზაციის (FAO) 2024 წლის პროგნოზის მიხედვით მოსალოდნელია ფასების კლება ყველა სასოფლო-სამეურნეო პროდუქციაზე მომავალი 10 წლის განმავლობაში. პროდუქციის ზრდა, სავარაუდოდ, განპირობებული იქნება პროდუქტიულობის ზრდითა და ფაქტორებზე ფასების კლებით. ადგილი ექნება მოთხოვნის ზრდის შენელებას სასოფლო სამეურნეო წარმოების ზრდის მაღალი დონის პირობებში. ამასთან ერთად, განვითარებად ქვეყნებში მოსალოდნელია მოთხოვნის სტრუქტურაში მნიშვნელოვანი ცვლილებები (ი. ნაცვლიშვილი, 2016). სოფლის მეურნეობას გაცილებით მჭიდრო კავშირი აქვს სხვა დარგებთან, ვიდრე დანარჩენ დარგებს ერთმანეთთან, რაც განპირობებულია იმით, რომ აგროპროდუქტი უპირატესად იყიდება ადგილობრივ ბაზარზე, აგრარულ მეურნეობაში გამოყენებული შუალედური რესურსები, რომელსაც

სხვა დარგები აწარმოებენ, ნაკლებად იმპორტირებადია. ასევე, სხვა დარგებიც აქტიურად იყენებენ აგროპროდუქტებს შუალედურ რესურსებად. სოფლის მეურნეობის პროდუქტების იმპორტსა და ექსპორტს შეაქვს თავისი კორექტივები, თუმცა ვერ ამცირებს აგრარული სექტორის როლსა და კავშირს სხვა დარგებთან. იმისათვის, რომ საქართველოს ეროვნული ეკონომიკა ინტეგრირებული იქნეს მსოფლიო ეკონომიკურ სივრცეში, აუცილებელია შეიქმნას გარკვეული პირობები, რათა საშუალება მიეცეს აგრარულ სექტორში წარმოებულ სასურსათო პროდუქტებს მსოფლიო ბაზარზე გასვლისათვის. ქვეყანაში უნდა იწარმოებოდეს ისეთი პროდუქტები, რომლებიც იქნება იაფი, მაღალხარისხიანი და გაუნეცს კონკურენციას მსოფლიო ბაზარზე წარმოდგენილ პროდუქტებს. უცხოელი ექსპერტებისა და ქართველი სპეციალისტების აზრით, საქართველო განეკუთვნება იმ ქვეყნების ჯგუფს, რომელსაც სოფლის მეურნეობისა და კვების მრეწველობის საექსპორტო პროდუქციის წარმოების უდიდესი პოტენციალი გააჩნია. აგრარული წარმოების სფეროში მიღწეული შედეგები საკმარისად არ არის მიჩნეული კონკურენტუნარიანი წარმოების უზრუნველსაყოფად (**ე. ხარაიშვილი, 2018**). ამ სფეროში ეკონომიკური ზრდისა და სოციალური სტაბილურობის მისაღწევად, აგრარული სექტორის განვითარების შემაფერხებელი ფაქტორების დასაძლევად მნიშვნელოვანია ფინანსური ინსტრუმენტების, მათ შორის ინვესტიციების ეფექტიანი გამოყენება. საინვესტიციო გარემოს რეგულირების პირდაპირი გზაა ამ საქმიანობაში ჩართულ პირთა უფლებებისა და ინტერესების დაცვა, ამასთან მათი პასუხისმგებლობის განსაზღვრა კანონის დარღვევის შემთხვევაში. აღსანიშნავია, საინვესტიციო პროექტების შემუშავება რეგიონული ან დარგობრივი საინვესტიციო პროგრამების ჩამოყალიბება და სხვა. ჩატარებული კვლევებით დადგენილია, რომ საქართველოს აგრარულ სფეროში ფორმირებული არ არის ეფექტიანი მიწოდების ჯაჭვი, რაც რიგ პრობლემას ქმნის და დიდი დანაკარგებს იწვევს. შესაბამისად, დასახელებული პრობლემის მოგვარებაში მნიშვნელოვანი ნაბიჯი იქნება მიწოდების ჯაჭვის ინვესტირება (**ე. ხარაიშვილი, 2017**). ინვესტიციების განხორციელება ყოველთვის კავშირშია ახალი სამუშაო ადგილების შექმნასთან. იმისთვის, რომ ქვეყანაში მოხდეს გარკვეული სახის ინვესტირება, საჭიროა მოქალაქეებმა შექმნან გარკვეული დანაზოგები და შემდგომ მოახდინონ სხვადასხვა სფეროში ინვესტირება, მაგრამ თუ ეს დანაზოგები არის მცირე ან საერთოდ არ არის, მაშინ აღნიშნული უკმარისობა უნდა შეივსოს ინვესტიციებით (**ლაზარიაშვილი, 2015**).

ქვეყანა ჯერ კიდევ დგას მრავალი პრობლემის წინაშე და მათი მოგვარება პრიორიტეტულია ეკონომიკური ზრდისა და განვითარებისთვის. საჭიროა ისეთი სტრატეგიული გეგმის შემუშავება, რომელშიც განსაკუთრებული ყურადღება დაეთმობა შემდეგ გარემოებებს:

- მაკროეკონომიკური და პოლიტიკური სტაბილურობა,
- მარეგულირებელი კანონებისა და ნორმატივების დახვეწა,
- ძლიერი საბანკო სისტემის ჩამოყალიბება,
- განათლების დარგის ხელშეწყობა,
- სტრატეგიული დარგების განვითარება,
- კონკურენტუნარიანი პროდუქტისა და
- მომსახურების წარმოების ხელშეწყობა,
- ადგილობრივი და მდგრადი ინვესტიციების მოძიება.

დღეს ეკონომიკური პოლიტიკის პრიორიტეტულ მიმართულებებს შორის განსაკუთრებული ყურადღება გამახვილებულია ინოვაციის და ტექნოლოგიური განვითარების დონის ასამაღლებელ მიმართულებებზე. ამ თვალსაზრისით საქართველოს მთავრობის ერთ-ერთი მთავარი გამოწვევაა საკუთრების უფლების დაცვის გაძლიერება. აგრარული სექტორისთვის გადამწყვეტია მინაზე საკუთრების უფლებების აღიარება და დაცვა. სახელმწიფო საკანონმდებლო რეგულაციებით ხელს უწყობს ქვეყანაში ინვესტიციების მოზიდვას, მაგრამ ხშირ შემთხვევაში ინვესტორებისათვის დამბრკოლებელი ფაქტორია ადგილობრივ მოსახლეობასთან ურთიერთობა. ხშირად იქმნება კონფლიქტური სიტუაციები ინვესტორსა და მოსახლეობას შორის, რამაც შესაძლოა ინვესტორების უკმაყოფილება და ცალკეულ შემთხვევაში ამა თუ იმ პროექტის ჩავარდნაც კი გამოიწვიოს. საქართველოს აგრარული სექტორისთვის მნიშვნელოვანია ექსპორტის მასტიმულირებელი პოლიტიკის გატარება და ამით საექსპორტო პოტენციალის მქონე პროდუქტების წარმოების ხელშეწყობა, პროდუქტებით თვითუზრუნველყოფის გაზრდა და აგროსასურსათო პროდუქციის იმპორტის შემცირება არა იმპორტშემზღუდველი პოლიტიკით, არამედ ადგილობრივი პროდუქციის წარმოების ხელშეწყობით. აგრარული სექტორის დარგებმა უნდა შექმნას ქვეყნის ძირითადი საექსპორტო პოტენციალი. მნიშვნელოვანია ბაზარზე შეღწევის სტრატეგიების დამუშავება, ფართო მარკეტინგული ქსელის ჩამოყალიბება და ა.შ., რაც ქვეყნის პოპულარიზაციისა და შემოსავლების ზრდის საფუძველია.

ლიტერატურა

1. ლაზარიაშვილი, თ., „აგრობიზნესის განვითარების შემაფერხებელი ფაქტორები და მათი დაძლევის გზები საქართველოში“. საერთაშორისო სამეცნიერო-პრაქტიკული კონფერენცია „ეროვნული ეკონომიკების მდგრადი განვითარების აქტუალური პრობლემები“, პაატა გუგუშვილის სახელობის ეკონომიკის ინსტიტუტი, თბილისი, 10-11 ივლისი, 2015.
2. ლაზარიაშვილი, თ., „ინვესტიციების მოზიდვის შესაძლებლობები და პოლიტიკის მექანიზმები აგრარულ სექტორში“, ბათუმი, 2019 წლის 13 სექტემბერი, II ეროვნული სამეცნიერო კონფერენცია ეკონომიკური პოლიტიკა: ეკონომიკისა და პოლიტიკის ურთიერთმოქმედების თანამედროვე გამოწვევები
3. ლაზარიაშვილი, თ., „კონკურენტული რისკები აგრობიზნესში და მათი შემცირების გზები“; ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ეკონომიკისა და ბიზნესის ფაკულტეტი, II საერთაშორისო სამეცნიერო კონფერენცია „გლობალიზაციის გამოწვევები ეკონომიკასა და ბიზნესში“ შრომების კრებული, 26-27 ოქტომბერი, 2018. 275-279 გვ.
4. ხარაიშვილი, ე., სოფლის მეურნეობის განვითარების პრიორიტეტები საქართველოსა და ისრაელში: ინოვაციური მიდგომები და მოდელები, ჟურნალი „სტრუქტურული კვლევები და პროექტები“, #1-2, 2018.
5. ხარაიშვილი, ე., „ღვინის ბაზარი და მევენახეობა-მეღვინეობის დივერსიფიკაციის კონკურენტული მოდელები საქართველოში“, თბილისი, 2017. გვ. 43.
6. Erkomaishvili, G., Kobalava, M., Lazariashvili, T., Saghareishvili M., „Consumer Market of Agricultural Products and Agricultural Policy in Georgia“; World Academy of Science, Engineering and Technology, International Science Index 130; International Journal of Social, Behavioral, Educational, Economic, Business and Industrial Engineering, 11(10), 2017. გვ.225-229.
7. Natsvlshvili I., (2016). European Models of Farms Diversification and Current Challenges. International Journal of Business and Management Studies, 05(02):31–38 (2016). UniversityPublications.net. Available at <http://universitypublications.net/ijbms/0502/html/B6R219.xml>
8. Kharaiashvili E., DIRECTIONS FOR IMPROVING THE SUPPLY CHAIN IN THE AGRO-FOOD SECTOR OF GEORGIA. Materials I International Scientific and Practical Conference „Forsight-Management: Best World Practice of Development and Integration of Education, Science and Business“, 2017.
9. Kharaiashvili, E., The Impact of Preferential Agro Credit on the Development of Agribusiness in Georgia, 2018. ECOFORUM. Volume 7, Issue 1(14), 2018.
10. KPMG International. 2013. The agricultural and food value chain: Entering a new era of cooperation. www.kpmg.com

THE ROLE OF INVESTMENTS IN STIMULATING AGRICULTURAL PRODUCTION

Lazarashvili Tamar

Ivane Javakhishvili Tbilisi state university

Faculty of Economics and Business

Assistant Professor

Summary

The paper analyzes the investments in the agrarian sector, shows its role in the growth of production, substantiates the need of attracting investments in agricultural sector, analyzes positive and negative factors that affect attracting foreign investments and discusses the impact of the investments in agricultural sector on the development of other sectors.

The paper concludes that the agricultural sector can significantly contribute to economic development. However, due to certain problems in the sector, this area is not attractive to investors. The low level of investment in the agrarian sector can be explained by several basic problems. Investments in the agrarian sector affect the development of other sectors which use agricultural products in their activities. The agrarian policy that encourages attraction of financial resources in the sector should be developed. For this purpose, active cooperation with private sector, insurance companies and microfinance organizations, specialized funds, international financial institutions and donor countries is needed; in addition, innovative, sustainable and effective models that stimulate attraction of investments in the agricultural sector should be developed.

Keywords: Investment, Agricultural Sector, Productivity, Investment Environment, Farming.